

Verksamhetsnomineringar 2024

Kretslopp och vattennämnden

Arbetsmaterial

Innehållsförteckning

1	Nämndens nomineringar	3
1.1	Ekonomisk effekt	3
1.2	Effekt på verksamheten	3
1.3	Påverkan på andra nämnders/styrelsers verksamhet	4
2	Kompletterande information	5
3	Förutsättningar för finansiering av VA- och avfallsverksamheten	6
3.1	Förutsättningar för taxefinansiering av avfallsverksamheten	6
3.1.1	Förutsättningar	6
3.1.2	Osäkerheter	7
3.1.3	Alternativ 1 - förvaltningens förordade	8
3.1.4	Alternativ 2 - extra satsning grovavfall	9
3.1.5	Alternativ 3 - återställd skuld	10
3.1.6	Jämförande bild alternativ 1 till 3	11
3.2	Förutsättningar för taxefinansiering av VA-verksamheten	11
3.2.1	Förutsättningar	11
3.2.2	Osäkerheter	13
3.2.3	Nettokostnadsbild bruksavgift	14
3.2.4	Behov av taxeintäkt, bruksavgift	14
3.2.5	Nettokostnadsbild anläggningsavgift	15
3.2.6	Behov av taxeintäkt, anläggningsavgift	15
3.3	Kommunbidrag	16
3.3.1	Nedlagda deponier	16
3.3.2	Dagvatten utöver VA-huvudmannaskap	16
3.3.3	Skyfall	17
3.3.4	Västsvenska Paketet	18
3.3.5	Tekniskt vatten	19

1 Nämndens nomineringar

1.1 Ekonomisk effekt

Ekonomisk effekt

Nr (Prio ordn)	Nominering	Ekonomisk effekt (mnkr)		
		2024	2025	2026
1	Taxefinansiering av avfallsverksamhet enligt alternativ 1	625 - 636	661 - 674	700 - 714
	- vilket motsvarar taxeökning	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %
2	Taxefinansiering av VA-verksamhet	1 300 - 1 400	1 435 - 1 460	1 550 - 1 600
	- vilket motsvarar taxeökning brukningsavgift	10 - 18,5 %	4 - 10 %	7 - 10 %
	- vilket motsvarar taxeökning anläggningsavgift	0 - 4 %	0 - 4 %	0 - 4 %
3	Kommunbidrag	13,5	15,0	13,5

1.2 Effekt på verksamheten

Nr	Kort beskrivning av hur verksamheten påverkas
1	Upprätthållande av avfallsverksamhet inklusive förbättringar av servicenivå och miljökvalitet i normal nivå.
1	Övertagande av förpackningsinsamling enligt beslutad lagstiftning, påbörjar införande av obligatorisk hämtning av matavfall hos flerbostadshus och verksamheter.
2	Upprätthållande av VA-verksamhet inklusive utökning av verksamhetsområdet till följd av exploatering och miljökvalitet i normal nivå.
2	En hög investeringstakt med de kostnadseffekter som uppstår inom personal, externa tjänster. Ökade kostnader för avskrivningar och ränta.
3	Kontroll och normal skötsel av deponier som skattekollektivet ansvarar för.
3	Samordning och framdrift i dagvattenfrågan i både nya och befintliga områden. Stöd till andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med övriga verksamhetsutövare ansvara för att staden genomför nödvändiga åtgärder för att få en hållbar dagvattenhantering.
3	Samordning och framdrift i skyfallsfrågan i både nya och befintliga områden. Stöd till andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med övriga verksamhetsutövare ansvara för att staden genomför nödvändiga åtgärder för att få en hållbar skyfallshantering. Påbörjat genomförande av skyfallsinvesteringar för att skydda staden.
3	Genomförande av åtgärder inom Västsvenska paketet vilka inte anses som nödvändiga kostnader för att ordna och driva VA-anläggningen.
3	Genomförande av överföringsledning för Tekniskt vatten för möjliggörande av etablering av batterifabrik.

1.3 Påverkan på andra nämnders/styrelsers verksamhet

Nr	Berörd nämnd/styrelse	Verksamhet (Ja/nej)	Ekonomi	
			(Ja/nej)	Belopp
1,2	Samtliga nämnder/styrelser som har avfalls- och VA-tjänster	nej	ja	ökning av avgifter till KVN
3	Stadsmiljöförvaltningen	ja	ja	-
3	Exploateringsförvaltningen	ja	ja	-
3	Stadsfastighetsförvaltningen	ja	ja	-

Våra skattemedel för dagvatten och skyfall påverkar andra stadsbyggande nämnder så till vida att de också behöver ha budget för att jobba med dagvatten och skyfall. Mer konkret till exempel ta fram åtgärdsplaner för god vattenstatus, planera och bygga dagvattendammar samt skyfallsanläggningar.

2 Kompletterande information

Verksamhetsnomineringen visar inom vilka intervall intäkterna från avfalls- respektive VA-taxan behöver justeras för att upprätthålla nuvarande servicenivåer och klara utökningar av uppdraget. Nomineringen beskriver även förvaltningens behov av kommunbidrag för att kunna leverera de uppdrag i reglementet som inte kan finansieras med taxemedel.

För avfallsverksamheten presenteras ett alternativ (3) där totala intäkter och kostnader balanseras årligen genom taxejusteringar och skulden till abonnenterna på så sätt hålls kring noll. De två andra alternativen (1 och 2) som presenteras för avfallsverksamheten bygger upp en skuld till abonnenterna i början av perioden som utjämnas 2027 när driftkostnaderna ökar extra kraftigt. Alternativet (2) med extra grovavfallssatsningar medför högre kostnader under 2024.

För VA-verksamheten är nomineringen lagd så att kraven på återföring av skuld eller fordran till abonnent inom tre år uppfylls. Vad gäller brukningsavgiften för VA lämnas ett intervall som täcker in de båda alternativen med olika servicenivå som redovisas i årets investeringsnominering, dnr 0069/22. För anläggningsavgiften för VA baseras intervallets övre och undre gräns på Kommunfullmäktiges inriktningsbeslut om täckningsgrad respektive förvaltningens utredning dnr 0103/22 "Utredning om täckningsgrad för anläggningstaxa".

3 Förutsättningar för finansiering av VA- och avfallsverksamheten

3.1 Förutsättningar för taxefinansiering av avfallsverksamheten

3.1.1 Förutsättningar

Avfallsverksamheten har vid utgången av 2022 en skuld till abonnenterna på 11 miljoner kronor.

Genom ett nytt ansvar för att samla in förpackningar som beslutades i regering och riksdag under sommaren 2022 och med höjda krav på utsortering av matavfall förväntas verksamhetens kostnader 2024 öka mer än vad de normalt gör utifrån allmänna prisökningar och fler göteborgare. Förpackningsinsamlingen ska finansieras genom en ersättning från producenterna, men de fastställda ersättningsnivåerna kommer inte ge full kostnadstäckning och underskottet behöver taxefinansieras. Avfallsverksamheten kommer att växa med 20 procent mellan 2023 och 2024 (räknat i kronor, något mindre räknat i avfallsvikt eller antal tömda behållare). Kraven på servicenivå inom förpackningsinsamlingen kommer höjas kraftigt från 2027, när insamlingen ska ske fastighetsnära, vilket kommer fördubbla kostnaderna och med de nuvarande ersättningsnivåerna ökar även underskottet. Verksamheten utökas mellan 2026 och 2027 lika mycket som mellan 2023 och 2024, men från en högre nivå.

Förutsättningarna har i och med tillkommande beslut om matavfall och fastställda ersättningsnivåer för förpackningsinsamling förändrats kraftigt sedan den ekonomiska planen för avfallsverksamheten presenterades i nämndens budget för 2023. Samtidigt har underlaget för att kunna bedöma kostnaderna och intäkterna för förpackningsinsamlingen förbättrats något, men i en riktning som visar på större behov av taxefinansiering.

Jämfört med nomineringarna som togs fram för ett år sedan, inför 2023, så är det många förändringar. Kostnadsökningarna under 2022 innebar att taxan höjdes mer än vad som nominerats. Förändrade lagar innebär att Kretslopp och vatten kommer ta över ansvar för förpackningsinsamlingen, behandlingskostnaderna har påverkats av att skatten på avfallsförbränningen försvunnit från 2023 och införande av obligatorisk insamling av matavfall påbörjas endast från verksamheter och flerbostadshus. Införande av obligatorisk matavfallssortering från resterande småhus förskjuts till 2027 för att kunna samordnas med förpackningsinsamlingen, vilket innebär att kostnadsökningen som förutsågs för detta skjuts på framtiden.

Det totala finansieringsbehovet påverkas inte av att taxan utformas miljöstyrande, men att matavfallsinsamlingen görs obligatorisk under de kommande åren innebär att differentieringen mellan tjänsterna för blandat avfall och restavfall inte längre blir relevant. Den högre avgift som den femtedel av kunderna som inte valt matavfallssortering betalat för sin avfallshämtning kommer behöva täckas av andra avgifter när deras avgift sänks.

Förra året identifierade förvaltningen en besparingsmöjlighet genom utglesad hämtning av matavfallet från villahushållen, som valdes bort i nomineringsprocessen. Eftersom systemval för villornas insamling av förpackningar pågår under våren 2023 och det inom några år kommer behövas omfattande förändringar inom avfallshämtningen för villor bedömer förvaltningen att det skulle vara olämpligt att föreslå detta nu. En sådan förändring under 2024 riskerar att belasta både villakunder, utförare och förvaltningen så att kommande införande av förpackningsinsamling påverkas negativt. Förvaltningen har därför inte identifierat några lämpliga besparingsmöjligheter för 2024. Att sänka ambitionerna genom att till exempel välja diesel som bränsle istället för det fossilfria alternativet HVO, att minska öppettider på återvinningscentraler eller minska servicen till flerbostadshusägare skulle alla innebära kraftiga avvikelser i förhållande till uppsatta mål avseende miljö och kundnöjdhet.

För samtliga alternativ gäller alltså att:

- Verksamheten expanderar genom ansvar för förpackningsinsamling från 2024, med ökande krav från 2027 och att detta ersätts till viss del av producenterna.
- Obligatorisk matavfallssortering, införs först vid flerbostadshus och verksamheter, innebär ökade kostnader under de närmaste åren.
- Insamlings- och behandlingskostnader ökar utifrån ekonomi- och befolkningsprognoser.
- Kostnader för att driva en ny kretsloppspark tillkommer med ca 30 mkr per år från andra halvan av 2026 och det kommer uppstå engångskostnader vid rivning av nuvarande återvinningscentral.
- Behandlingskostnaderna ökar med ca 10 mkr från 2027 när sortering införs innan förbränning för restavfallet.
- Obligatorisk matavfallssortering för de småhus som inte har det idag tillkommer i samband med den fastighetsnära förpackningsinsamlingen från 2027.

3.1.2 Osäkerheter

Den generellt höga osäkerhetsnivån för kostnadsutvecklingen med högre inflation, stigande räntor och svängningar på energimarknaden påverkar avfallsverksamhetens nettokostnader, till exempel insamlingens drivmedelskostnader, kostnader för kärl och påsar samt ersättning för sålt material. Därutöver innebär utökningen av ansvaret till att även omfatta hushållens förpackningar en stor osäkerhet för avfallsverksamheten.

Förvaltningen ska inför 2024 tilldela och handla upp hantering av förpackningarna på återvinningsstationerna och även städning och skötsel. Där har förvaltningen underlag för bedömningen av omfattningen av uppdraget, men den väntande prisbilden i kommande upphandlingar är mycket osäker. Avseende övertagande av ansvaret för fastighetsnära förpackningsinsamling som sker i flerbostadshusens avfallsutrymmen, har förvaltningen en tydligare bild av priserna i den kommande auktorisationen, men inga pålitliga underlag avseende den exakta omfattningen.

Kraven på fastighetsnära insamling från 2027 (som innebär att även småhus ska ha egna behållare för förpackningsavfall istället för att hänvisas till återvinningsstationer) innebär uppstartskostnader och ökade insamlingskostnader. Kostnadsbedömningen för att uppfylla detta krav är fortfarande mycket osäker då förvaltningens förberedelsearbete har fokuserat på att uppfylla kraven från 2024. Kostnader för fordon och kärl för den fastighetsnära insamlingen riskerar drivas upp då många kommuner genomför förändringen samtidigt.

3.1.3 Alternativ 1 - förvaltningens förordade

Alternativ ett är det som förordas av förvaltningen med taxehöjningar på 5,5 - 7,5 procent under 2024 och även för perioden 2025 - 2027. Det innebär ambitioner i nivå med tidigare år. Ambitionsnivån innefattar till exempel fossilfri insamling, att servicenivån avseende hämtning ligger kvar på dagens nivå, generösa öppettider vid återvinningscentralerna, relativt omfattande rådgivning till fastighetsägare, kvalitetskrav på utförarna avseende hämtningsdagar och åtgärder vid avvikelser, fortsatta arbetsmiljöåtgärder avseende insamlingsställen, sortering och val av behandlingsmetoder utifrån en avvägning mellan miljökrav och ekonomi samt därutöver viss framtidsytande utveckling.

Förvaltningen prioriterar i detta alternativ den omfattande utökning och förändring av verksamheten som krävs utifrån lagändringarna och att öka servicenivån genom den nya kretsloppsparken.

Alternativ ett innebär en jämnare taxebana fram till 2027 som ligger inom spannet 5,5 - 7,5 procent, jämfört med alternativ tre. Under denna period byggs skulden till brukarna upp för att möta de stora kostnadsökningar som väntar då. Från 2028 och framåt planeras för en avfallsekonomi i stort sett i balans, där skulden till abonnenterna är närmare noll.

3.1.3.1 Nettokostnadsbild

Vad som tillkommer 2024 jämfört med ett normalår och som driver upp kostnaderna är att mer transport och behandling av matavfall tillkommer, när obligatorisk sortering börjar införas, med flerbostadshusen först ut. Men framförallt är det att ansvaret för förpackningsinsamling går över till kommunerna och att ersättningen för detta inte fullt ut täcker kostnaderna som tillkommer. Kostnaderna för att driva återvinningsstationerna och fastighetsnära hämtning hos flerbostadshusen med den servicenivå som producenterna ger idag, bedöms till omkring 110 mkr och ersättningen till omkring 95 mkr. Nettokostnaden ökar med cirka 15 miljoner kronor eftersom ersättningen inte täcker kostnaden.

Förvaltningen har hittat möjliga vägar att lösa insamlingen med den korta framförhållning som getts, men önskade samordningsvinster med insamlingen av kommunalt avfall dröjer några år. För 2026 och 2027 tillkommer även ökade kostnader för den nya större kretsloppsparken i Högsbo som ska ersätta den överbelastade återvinningscentralen, för vilken rivningskostnader uppstår. Kretsloppsparken planeras i större utsträckning än dagens återvinningscentral att bemannas av egen personal vilket innebär att personalkostnaden ökar. Totalt bedöms det ge en nettoeffekt på ca 30 mkr. Under 2027 bedömer förvaltningen att behandlingskostnaderna för restavfallet ökar med 10 mkr när ett försorteringssteg införs på Sävenäs.

3.1.3.2 Behov av taxeintäkt

Totalt ökar kostnaderna med knappt 20 procent mellan 2023 och 2024, men eftersom vissa delar bekostas av ersättning från producenterna bedömer förvaltningen att intächtsbehovet av taxan ökar med 5,5 till 7,5 procent om en jämn taxebana med successiv höjning fram till 2027 eftersträvas.

Volymförändringarna kan bli omfattande i samband med att förpackningsinsamling och matavfallsinsamling utökas de närmaste åren, befolkningsökningen var hög under 2022 och även den påverkar volymen på de sålda tjänsterna.

3.1.3.3 Resultaträkning

Tabellen visar en nivå beräknad på 5,9 procents taxeintäktsökning.

mnkr	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Totala intäkter	611	737	776	818
varav taxeintäkter	592	627	664	703
Totala kostnader	-614	-732	-762	-820
Förändrad skuld/fordran	-4	5	14	-2
Taxeförändring	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %
Skuld/fordran till abonnenter	11	16	30	28

3.1.4 Alternativ 2 - extra satsning grovavfall

Detta alternativ är identiskt med alternativ ett förutom att det möjliggör extra satsningar inom ansvaret för hushållens grovavfall under 2024. Tänkbara satsningar är extra informatörer på återvinningscentralerna, mobil återvinningscentral och informationskampanj om återbruk för totalt ca 15 mkr. Detta för att öka måluppfyllnaden inom grovavfallsområdet avseende sortering och återbruk.

Till stor del skulle tillfällig bemanning eller externa resurser behöva användas för att genomföra åtgärder. Förvaltningen har begränsad kapacitet att göra extra satsningar under de närmaste åren när andra stora förändringar sjösätts och förordar därför inte detta alternativ.

3.1.4.1 Nettokostnadsbild

Nettokostnaden blir 15 miljoner kronor högre under 2024 för detta alternativ jämfört med alternativ ett ovan.

3.1.4.2 Behov av taxeintäkt

För alternativ två med extra satsningar på grovavfall är behovet av taxeintäkt för 2024 mellan 630 och 642 mkr. Det motsvarar en taxeintäktsökning mot 2023 års budgeterade taxeintäkt på 6,5 - 8,5 procent. För de följande tre åren är behovet samma som i alternativ ett det vill säga 5,5 - 7,5 procent.

Volymförändringarna kan bli omfattande i samband med att förpackningsinsamling och matavfallsinsamling utökas. Även befolkningsökningen påverkar behovet av avfallshantering.

3.1.4.3 Resultaträkning

Tabellen nedan visar ett exempel beräknat på 7,1 procents taxeintäktsökning mellan 2023 och 2024 och med 5,5 procent för resterande år.

mnkr	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Totala intäkter	611	744	781	820
varav taxeintäkter	592	634	669	706
Totala kostnader	-614	-747	-762	-820
Förändrad skuld/fordran	-4	-3	19	0
Taxeförändring	6,5 - 8,5 %	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %	5,5 - 7,5 %
Skuld/fordran till abonnenter	11	8	27	4

3.1.5 Alternativ 3 - återställd skuld

I detta alternativ är kostnaderna de samma som i alternativ ett, men taxeintäkten justeras årligen för att balansera kostnadsutvecklingen. Det byggs inte upp någon skuld till brukarna att använda för att möta kostnadsutvecklingen under 2026 och 2027. Det innebär att taxejusteringen förväntas behöva vara högre då än i övriga alternativ.

Det motsvarar en taxeintäktsökning mot 2023 års budgeterade taxeintäkt på 3 - 5 procent för 2024. För de följande åren är behovet 6 - 8 procent för 2025 och 8-10 procent 2026-2027.

3.1.5.1 Nettokostnadsbild

Nettokostnadsbilden överensstämmer med alternativ ett.

3.1.5.2 Behov av taxeintäkt

Totalt ökar kostnaderna med knappt 20 procent mellan 2023 och 2024, men eftersom vissa delar bekostas av ersättning från producenterna är taxebehovet lägre. Förvaltningen bedömer att intäktsbehovet från taxan ökar stegvis från tre till tio procent om en taxenivå som ger balans mellan kostnader och intäkter väljs. Då uppstår ingen skuld att balansera mot kostnadsökningar under 2026 och 2027.

Volymförändringarna kan bli omfattande i samband med att förpackningsinsamling och matavfallsinsamling utökas de närmaste åren. Befolkningsökningen var hög under 2022 och även den påverkar volymen på de sålda tjänsterna.

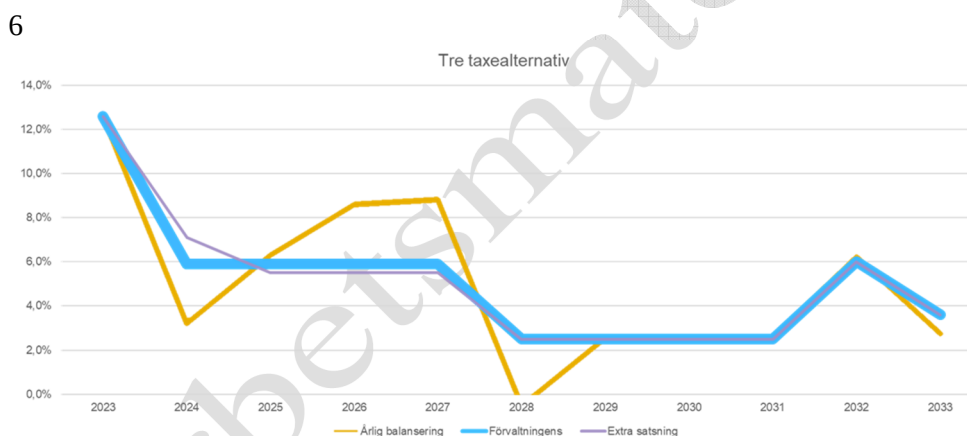
3.1.5.3 Resultaträkning

Tabellen nedan visar belopp för alternativ 3 utifrån taxeintäktsökningar med 3,2 procent, 6,3 procent, 8,6 procent och 8,8 procent.

mnkr	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Totala intäkter	611	721	762	820
varav taxeintäkter	592	611	650	705
Totala kostnader	-614	-732	-762	-820
Förändrad skuld/fordran	-4	-11	0	0
Taxeförändring	3 - 5 %	6 - 8 %	8 - 10 %	8,5 - 10,5 %
Skuld/fordran till abonnenter	11	0	0	0

3.1.6 Jämförande bild alternativ 1 till 3

Den föreslagna taxeintäktsökningen i de tre alternativen visas i nedanstående diagram. Alternativ ett och två skiljer sig främst under 2024 och alternativ 3 har större variation mellan åren.

3.2 Förutsättningar för taxefinansiering av VA-verksamheten

3.2.1 Förutsättningar

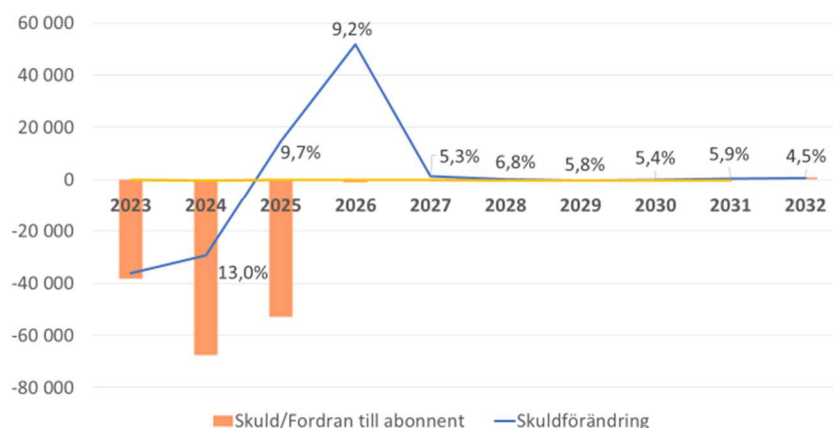
Brukningsavgift

VA-verksamheten har vid utgången av 2022 i stort sett nollställt fordran på abonnenterna (ca 2 miljoner kronor). Då den budgeterade kostnadsbilden för 2023 förväntas ge ett underskott ökar fordran igen till cirka 38 mnkr. Detta medför att taxan för 2024 måste öka mer än kostnaderna för att återigen nollställa fordran på abonnenterna. Ökningen motsvarar ungefär 3,5 procent ökning av taxan för att komma i balans med fordran på abonnenterna. Målsättningen med förslaget till taxejusteringar för 2024 till 2026 är att återställa den återstående fordran på 38 mkr succesivt under planperioden och närma sig noll senast 2026.

Förvaltningens exempel på förändring av taxan inom det föreslagna intervallet för

2024 är en ökning av intäkterna med 13 procent vilket ger ett underuttag på ca - 29 mkr. För 2025 och 2026 kan en ökning av taxan med 9,7 procent och 9,2 procent vilket medför ett överuttag på 15 mnkr respektive 52 mnkr. Vid utgången av 2026 beräknas då fordran på abonnenterna blivit nollställd vilket är i linje med de regler som styr taxefinansierad verksamhet.

Förändring av skuld till abonnent (tkr)

Kostnadsökningarna för VA-verksamheten förväntas öka mer än vad de normalt gör utifrån allmänna prisökningar. En orsak är de volymökningar som behövs för att klara av de ökande investeringarna som VA-verksamheten står inför. Detta medför ökande kostnader för avskrivningar och ränta till 2024 med ungefär 90 mnkr mest beroende på ökande räntenivåer.

Även kostnaderna för verksamheten vid Gryaab medför en stor förändring till 2024. Dels för att Gryaab har beräknat med en stor intäkt vid försäljning av biogas som minskar kostnaderna för 2023. Förändringen till 2024 blir väldigt stor då dessa intäkter inte har budgeterats för 2024 och Gryaab dessutom planerar för ökande kostnader. Detta medför att kostnaderna för nämnden ökar med nära 90 mnkr från 2023 till 2024.

Göteborgarnas förbrukning av dricksvatten har minskat något under pandemiperioden. Invånarantalet har å andra sidan ökat något och därför är taxeförslaget baserat på en svagt minskad förbrukning av dricksvatten under planperioden.

Anläggningsavgift

Anläggningsavgifterna beräknas för att täcka en del investeringsutgifterna för VA-utbyggnad som sker i staden. Dessa finns i Investeringsnomineringar 2024 från nämnden.

De investeringsprojekt som påverkar anläggningsavgifterna är när Kretslopp och vatten bygger nytt ledningsnät för att ansluta nya kunder, detta utgör 15 - 20 procent av förvaltningens totala investeringsvolym. Denna VA-utbyggnad genomförs i tre olika typer av projekt:

- Exploateringsinvesteringar - nya detaljplaner som initieras och genomförs samordnat av staden.
- VA-upprustning - ledningsnät till områden med befintlig bebyggelse för att ersätta enskilda VA-anläggningar, initieras och genomförs av Kretslopp och vatten.
- Förtätningar - servisledning till nya avstyckningar, initieras av fastighetsägaren och genomförs av Kretslopp och vatten.

En del av dessa investeringskostnader finansieras med anläggningsavgifter, som betalas av de fastigheter som får en ny anslutning till allmänt ledningsnät.

Enligt ett beslut i kommunfullmäktige 2018 ska inriktningen för anläggningsavgifterna vara att uppnå 70 procent täckning av investeringskostnaderna under 2021. Uppdraget förklarades fullgjort enligt beslut i fullmäktige i juni 2022. I och med bokslut för 2022 kan man konstatera att kostnadstäckningen nu överstiger 70 procent även beräknat som rullande treårsmedelvärde. Förvaltningen föreslår en taxeutveckling som bibehåller den uppnådda nivån för kostnadstäckning, men ett alternativt scenario presenteras också som leder till full kostnadstäckning vid planperiodens slut.

3.2.2 Osäkerheter

Den generellt höga osäkerhetsnivån för kostnadsutvecklingen med högre inflation, stigande räntor och svängningar på energimarknaden påverkar VA-verksamhetens nettokostnader, till exempel insamlingens drivmedelskostnader, kostnader för kemikalier och ränteökningar.

Kostnadsutvecklingen för planperioden är fortfarande ovanligt svårbedömd. Konjunktorens effekter på marknadens utveckling kommer att påverka både intäkter och kostnader vilket ökar felmarginalerna. Basen för beräkningarna är alltså något osäker. Därutöver påverkar samhällsekonomin hur kostnaderna för VA-verksamheten utvecklas framåt: befolkningsökning, räntor, lönenivåer och viktiga varor har bedömts få en normal utveckling enligt prognoser.

Varor och tjänster

Exempelvis förväntas elpriser och kemikalier bli dyrare under den närmaste perioden. Även i dessa parametrar som handlar om framtida utveckling finns en del pandemipåverkan som gör prognoser mer osäkra än normalt.

Personal

En annan kostnadspost som är osäker är personalkostnaderna. Dels är det svårt att rekrytera personal då efterfrågan är stor och kan komma att dra ut på tiden vilket förskjuter kostnaderna framåt i tiden. Dessutom kommer personalkostnaderna påverkas av utvecklingen kring pensionskostnaderna som kan variera mycket på ett sätt som är svårt att beräkna.

Räntor

Då investeringstakten ökar och finansieringen sker genom upplåning så ökar känsligheten för hur räntan utvecklas.

Investeringstakten

Genomförandet av investeringsprojekt påverkar både kostnaderna för drift och kostnader som uppstår när investeringarna tas i drift. Skulle genomförande försenas så skjuts kostnaderna på framtiden. Taxeberäkningarna är baserade på ett proaktivt investeringsalternativ med en hög investeringstakt. Försenas investeringarna kommer kostnadsbehovet skjutas framåt i tiden.

Exploateringsinvesteringar

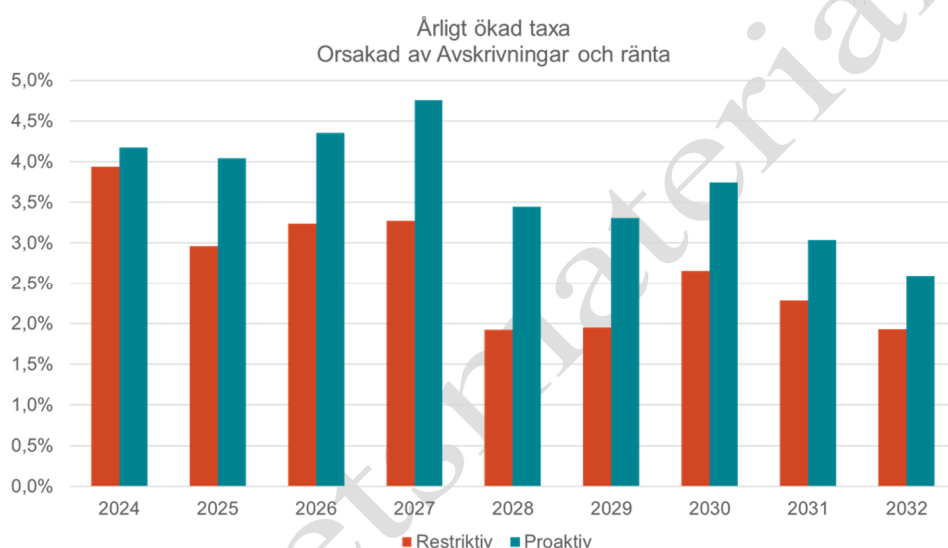
Anläggningsavgifterna följer exploateringsinvesteringstakten i staden. De planerade exploateringsinvesteringarna följer övriga stadens förlopp och för 2022 blev det förväntade exploateringsutgifterna mycket lägre än planerat. Under perioden 2024 - 2025 förväntas en lägre investeringstakt avseende exploateringar och våra beräkningar av taxeintäkter följer denna utveckling.

3.2.3 Nettokostnadsbild brukningsavgift

De osäkerheter som ett antal olika kostnadsposter står inför i rådande konjunkturläge beskrivs i ovanstående stycken. Detta kommer att påverka kostnadsbildens mycket under en tid framöver.

Det finns också andra tydliga trender i nettokostnadsutvecklingen för VA-verksamheten under en längre period framöver. Tydligast är kostnaderna som genereras av en ökande investeringstakt. Investeringarna finansieras mest genom externa lån vilket gör att låneskulden ökar och därmed ökar räntekostnaderna. När en anläggning är färdig skrivs kostnaden av under en lång period. Ibland så länge som 80 år vilket medför att kostnaderna kommer att påverka VA-abonnenterna under många år framöver.

Nedanstående tabell visar vilken årlig justering av VA-taxan som måste göras för att täcka de ökande kostnaderna som investeringsplanerna medför. Fördröjningen av kostnaderna medför ett ökande taxebehov under många år efter investeringen genomförts.

3.2.4 Behov av taxeintäkt, brukningsavgift

Taxeintäkterna beräknas utifrån verksamhetens nödvändiga kostnader för året. Om taxeintäkterna visar sig vara för höga eller för låga för ett enskilt år så uppstår en fordran eller skuld till abonnenterna. Dessa eventuella skulder eller fordringar till abonnenterna skall regleras inom tre år. Inför 2024 beräknas nivån på fordran på abonnenterna uppgå till cirka 38 mnkr vilket medför att taxan för 2024 måste täcka även denna post. Detta underskott motsvarar en taxeökning på cirka 3,5 procent.

För att möta de kostnadsökningar som förväntas och för att succesivt återställa fordran under planperioden beräknas ett intervall på 10-15 procent vara en tillräcklig taxeökning för åren 2024-2026. Förvaltningen har beräknat tre olika alternativ som redovisas i tabellen nedan.

Förvaltningen förslag är att öka taxan för 2024 med 13 procent och för 2025 och 2026 en ökning runt 9 procent per år. Vid utgången av 2026 beräknas då fordran på abonnenterna vara återställd, vilket är i linje med de regler som styr taxefinansierad verksamhet. Det är de ekonomiska konsekvenserna av detta alternativ som redovisas i resultaträkningen nedan.

Alternativa taxeökningar	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Jämnare taxekurva	13 %	10 %	9 %
Jämn taxekurva	10 %	10 %	10 %
Snabb återställning	19 %	3 %	7 %

Resultaträkning

mnkr	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Totala intäkter	1 264	1 421	1 550	1 685
varav taxeintäkter	1 186	1 340	1 467	1 600
Totala kostnader	-1 301	-1 449	-1 536	-1 634
Förändrad skuld/fordran	-37	-28	14	51
Taxeförändring		13,0 %	9,7 %	9,2 %
Skuld /Fordran till abonnenter	-38	-66	-50	0

3.2.5 Nettokostnadsbild anläggningsavgift

Kostnader för VA-verksamheten kopplat till fortsatt utbyggnad av nya VA-ledningsnät, som till exempel exploateringsinvesteringar, bedöms öka under 2023 i enlighet med redovisningen i ärendet Investeringsnomineringar 2024. Några faktorer som påverkar att kostnadsökningarna är betydligt lägre än förra årets bedömning kan summeras enligt nedan:

- Staden bygger för fullt fortfarande men en minskning i antalet nystartade projekt förutspås beroende på konjunkturläget.
- Kostnaderna för det som byggs bedöms stiga på grund av inflation och den allmänna prisutvecklingen i samhället.

3.2.6 Behov av taxeintäkt, anläggningsavgift

Det inriktningsbeslut som Kommunfullmäktige beslutade om 2018 där målet var att uppnå 70 procents täckningsgrad för anläggningsavgifterna har uppnåtts och uppdraget är avrapporterat. Ingen ny inriktning finns beslutad och huvudalternativet för förvaltningen är att utforma avgiftsnivåerna så att uppnådd kostnadstäckning bibehålls.

De öknings av anläggningsavgifter som har gjorts de senaste åren, tillsammans med att exploateringsprojekt inte har genomförts i den takt som var planerat, innebär att intäkter från anläggningsavgifter nu ligger på en högre nivå och "bara" behöver följa hur investeringskostnaderna utvecklas. Inbetalning av anläggningsavgifter var 2022 ca 142 mnkr, dessa periodiseras dock på samma sätt som investeringsutgifterna över 80 år, och därmed blev den bokförda intäkten 13,6 mnkr.

För att bibehålla en genomsnittlig kostnadstäckning på 70 procent föreslås en taxebana som ligger mellan 0 och 4 procent under 2024 - 2026 och åren därefter mellan 0 och 2 procent, baserat på nu känd investeringsplanering.

Ett alternativt scenario är att välja en taxebana som leder mot 100 procents kostnadstäckning vid planperiodens slut år 2033, då krävs avgiftshöjningar mellan 4 och 6 procent under åren 2024 - 2026.

	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Taxeintäkter Anläggningsavgift	16	18	20	22

3.3 Kommunbidrag

3.3.1 Nedlagda deponier

3.3.1.1 Kostnadsbild och behov av kommunbidrag

Kretslopp och vatten har enligt reglementet ansvar för miljöskyddsåtgärder vid nedlagda deponier på kommunal mark. För vissa deponier ansvarar skattekollektivet, enligt Miljöbalken, därför finansierar skattebidrag åtgärder på dessa deponier med en miljon kronor per år. Bidraget möjliggör kontroll och normal skötsel av skattekollektivets nedlagda deponier.

Planerad åtgärd (mnkr)	2024	2025	2026
Provtagning och normal skötsel	1	1	1

3.3.2 Dagvatten utöver VA-huvudmannaskap

3.3.2.1 Kostnadsbild och behov av kommunbidrag

Enligt Kretslopp och vattennämndens reglemente som beslutades av Kommunstyrelsen i mars 2017 ska nämnden samordna och driva dagvattenfrågan i både nya och befintliga områden. Nämnden ska också stödja andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med övriga verksamhetsutövare ansvara för att staden genomför nödvändiga åtgärder för att få en hållbar dagvattenhantering. Uppdraget kräver skattefinansiering då det faller utanför vad VA-huvudmannen, enligt gällande lagstiftning, har möjlighet att finansiera med stöd av VA-taxan.

För att genomföra nödvändiga insatser inom ramen för samordnings- och genomförandeuppdraget för dagvatten bedöms ett fortsatt behov av driftsmedel motsvarande 2 miljoner kr för 2024 och samma belopp följande år.

Planerad åtgärd (mnkr)	2024	2025	2026
Samordna och driva dagvattenfrågor i staden genom befintlig förvaltningsöverskridande samverkansgrupp	0,5	0,5	0,5
Utveckla arbetssätt för att säkra en hållbar dagvattenhantering i staden och för att följa ramdirektivet för vatten och nå gällande miljökvalitetsnormer	0,6	0,6	0,6
Implementering av plattform och framtagna metodik för områdesplaner för vatten som en strukturerande förutsättning i stadens arbete. Översyn och samordning av hantering av markavvattningsföretag kopplat till dagvattenhantering i staden.	0,5	0,5	0,5
Uppdatera och förtydliga nödvändiga dokument och bilagor inom ramen för dagvattenöverenskommelsen	0,2	0,2	0,2
Stötta övriga förvaltningar i uppföljning och drift av dagvattenanläggningar	0,2	0,2	0,2
Totalt	2	2	2

3.3.3 Skyfall

3.3.3.1 Kostnadsbild och behov av kommunbidrag

Enligt Kretslopp och vattennämndens reglemente som beslutades av Kommunstyrelsen i mars 2017 ska nämnden samordna och driva skyfallsfrågan i både nya och befintliga områden. Nämnden ska också stödja andra nämnder i deras uppdrag och i samverkan med övriga verksamhetsutövare ansvara för att staden genomför nödvändiga åtgärder för att få en hållbar skyfallshantering. Uppdraget kräver skattefinansiering då det faller utanför vad VA-huvudmannen, enligt gällande lagstiftning, har möjlighet att finansiera med stöd av VA-taxan.

Kretslopp och vattennämnden har under 2021 fattat beslut om finansieringsmodell för skyfallsinvesteringar och nämnden erhöll 10 mnkr i investeringsmedel från kommunfullmäktiges budget för år 2023. Det är viktigt att poängtera att de medel som nu söks är en förutsättning för att kunna genomföra de skyfallsanläggningar som nämnden påbörjat sitt arbete med.

För att genomföra nödvändiga insatser inom ramen för samordnings- och genomförandeuppdraget för skyfall bedöms ett fortsatt behov av driftsmedel motsvarande 6,5 mnkr för 2024. Inom ramen för dessa medel kommer Kretslopp och vatten även delta i stadens arbete med högvattenskydd.

Kretslopp och vatten bedömer att de ökade driftkostnader som uppstår 2024 - 2026 på grund av genomförande av skyfallsanläggningar under ryms inom de belopp som anges nedan. I takt med att fler skyfallsanläggningar byggs kommer behovet av kommunbidrag för att täcka drift- och kapitaltjänstkostnader successivt att öka. Utifrån beslutad investeringsplan uppskattas drift- och kapitaltjänstkostnaderna bli 13 mnkr 2027, 16 mnkr 2028 och sedan plana ut på 20 mnkr från 2029. Då är räntekostnaderna räknade med dagens nivåer.

Planerad åtgärd (mnkr)	2024	2025	2026
Samordna och driva skyfallsfrågor i staden med stöd av en förvaltningsövergripande samverkansgrupp för skyfall	1,0	1,0	1,1
Ta fram åtgärdsplan för skyfall med detaljerade investeringsplaner	1,0	1,0	0,5
Genomför utredningar, åtgärdsplanera och förprojektera prioriterade skyfallsanläggningar	1,0	2,5	3,3
Planera genomförande och förvaltning av skyfallsanläggningar	1,0	1,6	2,3
Tillsammans med berörda förvaltningar uppdatera processer och styrande dokument	1,0	0,5	0,2
Implementera finansieringsmodell för skyfall i stadens rutiner och processer	0,5	0,1	0
Skapa riskmedvetenhet och stärka kompetensen i staden kring skyfall, bland annat genom riktade utbildnings- och kommunikationsinsatser, workshops och framtagande av stöddokument	0,5	0,3	0,1
Utreda löpande frågor och genomföra projekt kopplat till framtida identifierade kunskapsbehov	0,5	1,0	1,0
Totalt	6,5	8,0	8,5

3.3.4 Västsvenska Paketet

3.3.4.1 Kostnadsbild och behov av kommunbidrag

Kretslopp och vatten har i uppdrag att bevaka så att den tekniska funktionen bibehålles i VA-anläggningen under och efter genomförande av Västsvenska paketet (VP). Kretslopp och vatten har också i uppdrag att bevaka så att insamling av hushållsavfall fungerar ändamålsenligt. Det arbete som kretslopp och vatten utför i samband med VP är en förutsättning för VP-projektens genomförande.

VA-kollektivet bär kostnader för alla åtgärder som syftar till kapacitetsökning och nyanläggning på VA-området i samband med VP-projekten. Kostnader som inte är direkt projektbundna till VP men som behövs för dess genomförande och inte är påkallade av VA-kollektivet enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, är dock inte att anses som nödvändiga kostnader för att ordna och driva VA-anläggningen. Dessa kostnader måste därför enligt lag särredovisas och det krävs i aktuellt fall finansiering via skattemedel. Exempel på sådana arbetsuppgifter tillika kostnader som uppstår är exempelvis framtagande av arkivunderlag, framtagande av kontrollprogram för befintliga ledningar, remissgranskning och samordning.

Även för 2024 bedömer Kretslopp och vatten behovet av skattemedel till 2,0 mnkr. Den långsiktiga bedömningen baserat på dagens förutsättningar är att skattemedel bör ges för finansiering med samma nivå till och med år 2028.

Planerad åtgärd (mnkr)	2024	2025	2026
Totalt	2,0	2,0	2,0

3.3.5 Tekniskt vatten

3.3.5.1 Kostnadsbild och behov av kommunbidrag

För att möjliggöra etablering av den kommande batterifabriken kommer Kretslopp och vatten att bygga två cirka 6 km långa rörledningar från avloppsreningsverket. Dessa kommer att förse den kommande batterifabriken med renat, återanvänt vatten som kyl- och processvatten, så kallat tekniskt vatten.

Staden gör investeringen för kylvattnet, men bolagen betalar av kostnaden enligt plan. Bedömd totalbudget för investeringen uppgår till högst 400 mnkr, med ett riskpåslag på 25 procent blir den yttre ramen 500 mnkr.

För att täcka de driftkostnader som uppstår, till exempel räntekostnader, under 2024 och 2025 ser nämnden att ett kommunbidrag om 2 mnkr per år är nödvändigt då dessa inte kan finansieras med VA-taxa. Från år 2026 täcks kostnaderna av de avgifter bolagen betalar in.

Planerad åtgärd (mnkr)	2024	2025	2026
Totalt	2,0	2,0	0